

INTERVIEW 'Je kunt van de Toeslagenaffaire en de slavernij ook zeggen dat het de tijdgeest was'

Afstandsmoeders eisen excuses van de overheid

Excuses van de overheid willen ze, de Nederlandse vrouwen die hun kind hebben afgestaan ter adoptie na de invoering van de Adoptiewet in 1956. De kinderen die zij verloren, eisen eveneens een publiekelijk pardon. „De Adoptiewet heeft ons, en onze moeders, onvoorstelbaar veel leed berokkend”, aldus Frans Haven, bestuurslid van Verleden in Zicht (ViZ), de stichting die de belangen behartigt van geadopteerden.

Leonie Groen
leonie.groen@mediahuis.nl

Amsterdam ■ „Het demissionair kabinet belofde na de zomer met een reactie te komen op het recente onderzoeksrapport van de commissie De Winter over de gang van zaken destijds (zie onderaan dit artikel). Laat het kabinet niet aankomen met de tijdgeest, zoals De Winter deed, want dan kun je van de Toeslagenaffaire en de slavernij ook zeggen dat het de tijdgeest was”, zegt de 59-jarige Haven.

„Het allerbelangrijkste is dat wij, moeders en kinderen, een excuus krijgen van de minister dat in het openbaar uitgesproken wordt ten overstaan van de leden van de Tweede Kamer.” Haven denkt dat zo’n publiekelijk excuus voor eens en altijd helder maakt dat de Adoptiewet slachtoffers heeft gemaakt, net zoals de Toeslagenwet dat heeft gedaan. „Niemand kan er dan meer omheen. Geadopteerden zijn het beu om altijd maar van buitenstaanders te moeten horen dat het heel mooi is dat een wildvreemd kinderloos Nederlands echtpaar hen wilde opnemen nadat hun eigen moeder hen niet meer wilde hebben.”

„Veel afgestanen willen niet steeds aan buitenstaanders moeten uitleggen dat het anders zit”, vervolgt Haven. „De komst van de Adoptiewet, en de uitvoering ervan door (semi)overheidsinstanties, heeft heel veel mensen leed berokkend. Het gaat om dertigduizend slachtoffers, afstandsmoeders en de kinderen die zij ter adoptie afstonden. De Adoptiewet maakte het mogelijk dat onze moeders konden worden weggezet als gestoord en onbekwaam. Ze werden inhumain behandeld tijdens de bevalling en in de tehuizen waar ze verbleven tot aan hun bevalling. Ze werden door maatschappelijk werkers van onder andere het huidige Fiom onder druk gezet om hun kinderen af te staan aan een kinderloos paar. Dat blijkt nota bene ook uit het onderzoek van de commissie De Winter. Fiom, dat volledig door de overheid wordt gesubsidieerd, bevoordeelde de wensouders.”

Dubieus

Direct na de geboorte van de afstandskinderen kwam de Raad voor de Kinderbescherming om de hoek kijken. Die werd verantwoordelijk voor de afstandsbaby's. Haven noemt de rol van de raad dubieus. „Dat is een overheidsinstantie die tot doel heeft kinderen te beschermen. Maar de raad hield het belang van de kinderen niet in het oog, die stuurde onverbiddelelijk aan op adoptie. Voor de Adoptiewet stond de raad er anders in. Toen zag de raad wel het belang in

van het bij elkaar houden van moeder en kind. De raad beschermde de minderjarige moeders ook niet.”

Haven zegt dat er op grote schaal juridisch werd gesjoemeld, aangevoerd door de Raad voor de Kinderbescherming, om de afstand en adoptie erdoor te drukken. „Veel moeders moesten dubieuze afstandsverklaringen tekenen. Die afstandsverklaringen waren in strijd met de wet. Hun juridische geldigheid kan met succes worden betwist op grond van 'in strijd met de wet en de goede zeden', zeggen de advocaten van de afstandsmoeders en hun kinderen.”

„Veel geadopteerden vertellen hetzelfde: ze moesten de leegte invullen van mensen die zelf geen kinderen konden krijgen

Frans Haven
Bestuurslid Verleden in Zicht

Volgens Haven zijn er ook nog eens allerlei fouten gemaakt door de toenmalige maatschappelijk werkers en de raad. Beloften aan moeders werden niet nagekomen. „Hun kinderen verbleven veel langer in de tehuizen dan de moeders werd voorgespiegeld. Waren kinderen eenmaal opgenomen in een gezin, in afwachting van de officiële adoptie, dan was er nauwelijks toezicht op hoe het hen verging. Als de adoptie officieel rond was, werden de banden tussen de moeders en ons, kinderen, rigoureus doorgesneden. Alle geadopteerden kregen een nieuwe identiteit.” Dat had consequenties. „Veel geadopteerden vertellen hetzelfde: ze moesten de leegte invullen van mensen die zelf geen kinderen konden krijgen. Ze moesten het eigen kind spelen van die wezensvreemde mensen. Ze mochten niet vragen waar ze vandaan kwamen. Tegelijkertijd moesten ze de adoptieouders dankbaar zijn.”

De afstandsmoeders zijn verenigd in stichting De Nederlandse

Frans Haven: „De Adoptiewet heeft ons, en onze moeders, onvoorstelbaar veel leed berokkend.”

FOTO MARCEL MOLLE

Afstandsmoeder (DNA). DNA en ViZ nemen geen genoegen met de aanbevelingen van de commissie De Winter. Zij eisen echte maatregelen en zinnige acties waar de moeders en kinderen wat aan hebben. Haven licht er enkele uit: „De moeders die hun kind ter adoptie hebben afgestaan, moeten het kunnen opnemen in hun testament, waarbij de tarieven en vrijstellingen gelijk zijn aan die voor niet-afgestane kinderen. Adoptie moet teruggedraaid kunnen wor-

den door afgestanen, zonder kosten en juridische procedures. Ook moet het mogelijk zijn om de naam, die het kind had toen het werd geboren, terug te krijgen.” Verder willen de beide belangen-groeperingen dat de staat stopt met het doorprocederen tegen afstandsmoeders en afgestanen. „Bij de rechtszaken die de moeders en de kinderen tot nu toe voerden tegen de staat, beriep de staat zich op verjaring. Dat beroep moet vervallen.”

DNA en ViZ bepleiten ten langen leste een stop op gesloten adoptie. „Als een kind echt niet bij de moeder kan blijven, moet het de eigen identiteit behouden en moet er contact blijven met de moeder en eventueel de vader, mits die in beeld is.” Maar eerst moet de overheid excuses maken, vindt Haven. „Dat is van wezenlijk belang voor een begin van heling van moeders en kinderen.”

→ **AlleTijd: 'Ik kreeg hem gewoon niet mee'**

Adoptiewet

Naar schatting dertien- tot veertienduizend ongehuwd zwangere Nederlandse vrouwen stonden hun baby af in de jaren 1956 tot 1984. In 1956 werd de Adoptiewet ingevoerd, in 1984 trad de Abortuswet in werking. De Abortuswet bood een alternatief voor adoptie.

In opdracht van de overheid onderzocht een commissie de afstand- en adoptiepraktijk in die jaren. De commissie stond onder leiding van Miché Winter, emeritus-hoogleraar pedagogiek.

In juni van dit jaar presenteerde de commissie het eindrapport 'Schade door schande'. De commissie concludeerde dat de afstand en adoptie vaak onvrijwillig geschiedde en dat er over gevoelens van mensen werd heen gewalst.

De commissie deed zestien aanbevelingen. De afstandsmoeders en -kinderen waren direct na het verschijnen van het rapport zeer kritisch over die aanbevelingen. De stichtingen die de belangen behartigen van de kinderen en hun moeders, Verleden in Zicht (ViZ) en De Nederlandse Afstandsmoeder (DNA), nemen er geen genoegen mee. Zij eisen excuses van de overheid.